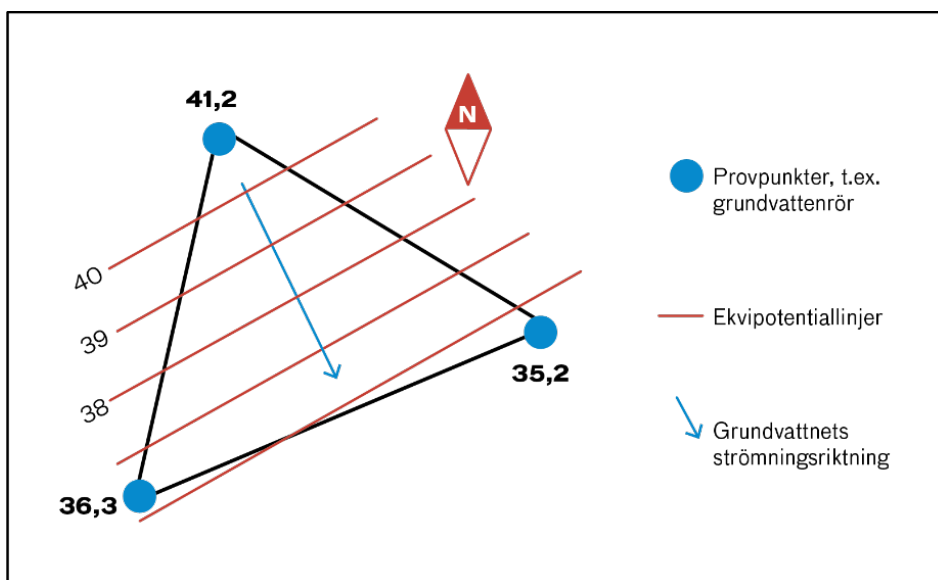

Bestämning av grundvattnets strömningsriktning och lutning

Ibland kan en undersökning av grundvattnets strömningsriktning och lutning behövas för att bedöma risken för att otillräckligt renat avloppsvatten når dricksvattenbrunnar i närheten av den planerade avloppsanläggningen.

Detta informationsblad beskriver en metod för detta.

För att bestämma grundvattnets strömningsriktning bestäms grundvattennivåerna i minst tre punkter. Välj dessa punkter så att de bildar hörnen i en triangel, se figur 1. En punkt bör utgöra grundvattennivån vid platsen för där anläggningen planeras. Placera övriga punkter triangulärt i riktning mot skyddsobjektet, som kan vara en dricksvattentäkt.

Figur 1. Grundvattnets strömningsriktning kan bestämmas med en så kallad "hydraulisk triangel" där nivåerna mäts i tre punkter. Strömningsriktningen (den blå pilen) ligger vinkelrätt mot ekvipotentiallinjerna (de röda linjerna).

Förlägg provpunkter i triangelns hörn. En provpunkt är lämpligen ett grundvattenrör. Avståndet mellan dem bör inte understiga 10 meter och inte överstiga 50 meter.

Grundvattennivåerna i provpunkterna fastställs utifrån en gemensam referensnivå. Referensnivån kan ha valfritt värde så länge som värdet är tillräckligt högt för att uppmätta grundvattennivåer ska få positiva värden. Exempel (se figur 1): referensnivån sätts till +44 m. Avståndet i höjled mellan referensnivån och uppmätt grundvattennivå i den nordligaste mätpunkten är 2,8 m. Relativ grundvattennivå i mätpunkten är då $44 - 2,8 = 41,2$ m.

För inmätningen av nivåer är det nödvändigt med ett avvägningsinstrument med god precision (till exempel en planlaser). Avvägningen ska ske vid samma tidpunkt för alla mätpunkter.

I nästa steg ska man konstruera så kallade ekvipotentiallinjer (röda linjer i figur 1). Ekvipotentiallinjer förbinder punkter som har samma nivå (höjd). De tre platserna där

Informationsblad 7, för dig som är entreprenör eller konsult

Grundvattennivån är inmätt markeras på en karta. De relativa höjderna anges sedan i varje punkt. Varje sida i trekanten delas upp i hela meter eller decimeter genom interpolering, se exempel på sista sidan. Förbindselinjen mellan punkter med samma nivå utgör en ekvipotentiallinje. Grundvattnets strömningsriktning motsvaras av linjen vinkelrätt mot ekvipotentiallinjerna, i figur 1 den blå pilen.

Lutning på grundvattenytan

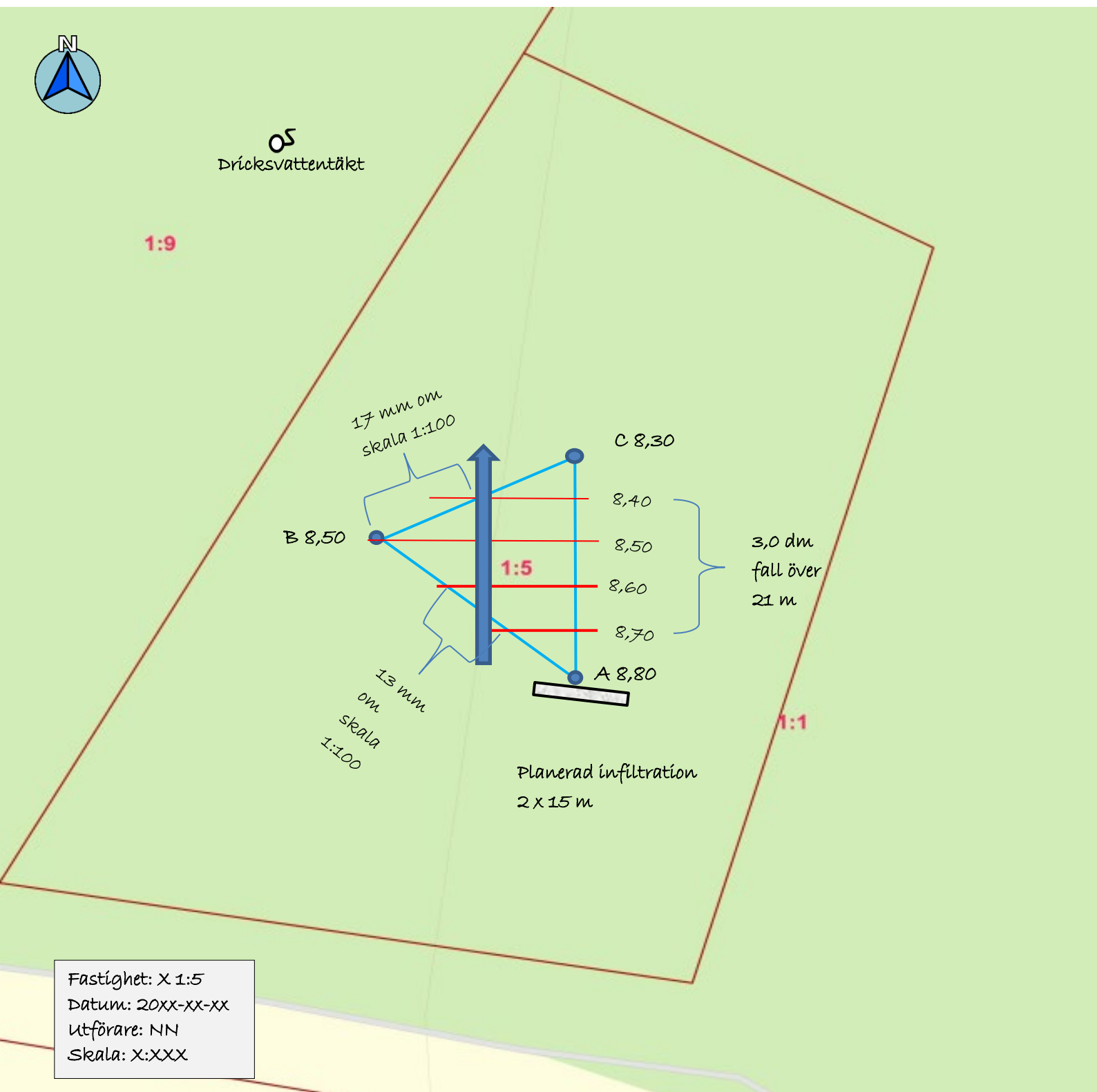
Ibland kan lutningen på grundvattenytan också vara viktig att undersöka. Lutningen (gradienten) är förändringen i höjd under en viss sträcka i strömningsriktningen. Till exempel, om avståndet mellan första ekvipotentiallinjen (höjden 40 m i figur 1) och sista ekvipotentiallinjen (höjden 36 m i figur 1) är 40 meter och grundvattenytans nivå faller 4 meter över det avståndet, beräknas lutningen genom att dividera minskningen med avståndet, vilket ger 0,10 eller 10 procent ($4/40=0,10$).

Havs- och vattenmyndighetens uppmanar landets miljöförvaltningar att använda denna information i kontakt med husägare och gräventreprenörer.

Detta infoblad skickades från Havs- och vattenmyndigheten i november 2020.

vaguiden

Exempel: Redovisning av undersökning av grundvattnets strömningsriktning för fastigheten x 1:5

Beräkning

MÄTPUNKT	RELATIV GRUNDVATTENNIVÅ I METER
A	8,80
B	8,50
C	8,30

STRÄCKA	AVSTÅND, M	DIFFERENS GUY	GVY FALLER 1 DM PÅ STRÄCKAN	1 DM SKILLNAD I GV-NIVÅ MOTSVARAR LÄNGDEN I KARTA MED SKALA 1:100
A-B	38,0	$8,80 - 8,50 = 3,0 \text{ dm}$	$38,0/3,0 = 12,7 \text{ m}$	13 mm
B-C	34,0	$8,50 - 8,30 = 2,0 \text{ dm}$	$34,0/2,0 = 17,0 \text{ m}$	17 mm
C-A	35,0	$8,80 - 8,30 = 5,0 \text{ dm}$	$35,0/5,0 = 7,0 \text{ m}$	7 mm

STRÄCKA MELLAN FÖRSTA OCH SISTA EKVIPOTENTIALLINJEN (I GRUNDVATTNETS STRÖMNINGSRIKTNING)	21,0m
FALL GUY ÖVER STRÄCKAN	3,0 dm = 0,3 m
GRADIENT	$0,3 \text{ m}/21 \text{ m} = 0,014 = 1,4 \%$